

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gold. 50 kraje. — polletno 1 gold. 30 kraje.

List 10.

V Celovcu 25. maja 1873.

Leto V.

Mlinarjev sin.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

I.

Ne daléč od mesta K. na Slovenskem se poteza ozka dolina, po kateri teče potok, ki ima vse leto dovolj vodé, v jeseni pa ob deževji in spomladi, ko se taja sneg po planinah, še posebno naraste, da se razlije po polji in travnikih ter večkrat mnogo škode napravi. Ta dolina se smé po vsej pravici šteti med one, ki jih potopisci imenujejo „divje romantične“; kajti ob straneh se dvigajo visoke sive stene navpik, po kojih razpoklinah raste mah in praprot in sem ter tje, kjer je kaj več persti, tudi brinjevo germičevje in češmil. Dalje se poteza daleč gori v gore na obeh straneh temen gozd samih smrek in jelk, ki vso dolino leto in dan obsenčujejo, da je skoraj, rekel bi, vedno nekako temno po njej.

Že proti koncu te doline, po kateri pelje tudi cesta, česar ne smemo pozabiti, je lepa tratina, sredi tratine je bela hiša s slamnato streho in krog in krog hiše dela potok precej velik ovinek ter se pomiče naravnost proti skalnatim stenam ob bregu, ktere potem ves čas opéra, dokler ne zapusti doline. — Ravno tukaj pod skalinami, katic sto korakov od omenjene hiše, kjer imá potok nekoliko stermejši pad, stoji mlin iz smrekovih hlodov sestavljen, kojega kolesa noč in dan ropočejo ter dramijo tišino po tej samoti.

Janez Prelaznik je gospodar tej hiši in mlinu že blizo dvajset let, in če bo božja volja, lahko jih doživi še enkrat toliko.

Pred nekaj leti mu je umerla žena, ktero je Janez, akoravno ne ljubil, vendar rad imel, ker je bila pridna in delavna, ter je bolj umela gospodariti nego on. Pa Bog jo je dal, Bog jo vzel in Janez Prelaznik nij prav nič godernjal zoper njegovo sveto voljo, ker je vedel, da je dovelj ženskih na svetu, med kterimi se bo gotovo tudi ktera dobila, ranjeje enaka. —

Ko se je z ranjko oženil, bil je reven, ljudje so dejali, da je imel samo ene platnene hlače o delavnikih in praznikih in dolgovi so že tako tlačili hišo in mlin, da bi bilo šlo kmalo oboje rakom žvižgat, ranjca žena pa je imela nekaj krajcarjev, jela pridno gospodinjiti, in tako nij samo v malo letih odpravila ves dolg od hiše, temuč je jela tudi polagoma na stran devati, in kupček je kmalo narastel, da se je že smel imenovati kup. Janez Prelaznik je bil tega vesel, zatorej nij ženi nikdar nič oporekel in do konca njenih dni je živel z njo v miru in edinosti.

Po njeni smerti je tudi on dobro gospodaril, kar v svoji mladosti še nij umel, in tako je postal kmalo bogat ter je denar celó onim posojeval, ki so ga nekdanj hodili tirjat ter mu žugali prodati bajto z mlinom vred.

Po ranjeje ženi je imel enega sina, Toneta po imenu, kterega je dal že zgodaj študirat v Ljubljano, da bi bil kedaj gospod, kakor je želela mati. Prelaznik sicer nij videl rad, da se je sin v mestu po šolah potikal, ko bi bil lahko doma pri kmetiji pomagal, ali ženi se nij upal oporekati, ker je bila precej terden steber pri hiši, brez kterega bi se bilo že zdavnej vse zježilo in poderlo.

Sedaj po smerti svoje žene je bil sicer lasten, samostojen gospodar, nikdo mu nij imel več zapovedovati. Lahko bi bil vzel sina zopet domu, ali mislil si je: preveč je že študiral, preveč stroškov me že stane, dela se je odvadil, kaj bo doma? bolje je, da dalje obiskuje šolo in gre v lemenat.

II.

Neko popoldne je stal Janez Prelaznik na vežinem pragu ter se oziral po oblakih, kakošno vreme bo. Bil je praznično oblečen, na baržunastem telovniku so se svetili na škerlatasto podlago našiti sreberni gumbi, debeli kot orehi, irhaste hlače so bile umetno opisane ter so se dobro tiščale stegen, štebale je imel izleknjene nad kolena, iz žepa pa mu je mahal tobačni mehur z rudečim svilnatim trakom obrobljen. Ako omenimo še belo, poglajeno srajco in svilnato ruto za vratom, ktero je spenjal čez sredo zlat perstan, imamo moža pred seboj v popolnej podobi.

Nekaj časa stoji na pragu, ogleduje se skerbno in briše vsaki najmanjši prašek z obleke, potem si pogladi lasé s tilnika verh glave, da bi zakril plešo, ki je takó zeló kazila po njegovih mislih še sicer dobro ohranjeni obraz. Bil je menda sam seboj popolnoma zadovoljen, kajti všečno se nasmeje, potipa v žep pri kamižoli, če ima listnico pri sebi, zapali pipo tobaka, potem pa stopi po dvorišču nekaj korakov, da bi se prepričal, če je tudi tukaj vse v redu, kakor ima biti. Čern, kodrast pes se mu približa ter se mu dobrika mahaje z repom, pa gospodar ga resno odpravi od sebe in kuže leze potuhnjeno nazaj pred svoj hlevac ter se vleže na tla položivši glavo na sprednji nogi.

Z dvorišča se odpravi po vertu k mlinu.

Zunaj je stal hlapec ves močnat ter mešal pšenico na sušilnici, ktero je namočil, da bi se bolje mlela.

„Gašper, ali je Žibret že poslal žito v mlin?“ praša gospodar hlapca.

„Je poslal, je,“ odverne ta in nekako začuden ogleduje.

duje praznično opravljenega gospodarja, „danes zjutraj je pripeljal hlapec pet mernikov pšenice in dva mernika prosá v stope.“

„Kaj pa farovško, je že zmleno?“

„Ravno sedaj-le sem zasul ajdo na beli kamen, kakor je rekla kuharica; zvečer, sem rekel hlapcu, naj pride. Prosá pa še nijsem izstopal, je premalo vodé, samó dva tečaja gresta. — Zvečer bom na belem kamnu vodó zaperl, da pojmeta oba zmesna. Ljudje že godernjajo.“

„Le naredi, kakor veš, da je prav,“ veli gospodar, „če kdo v mlin prinese, pa ti merico vzemi, — dva poliča od mernika, veš! — Če nij prostora za pšenico v škrinji, jo pa v vreče zmeri, da se jutri znosi v kaščo. Z večerjo me nij treba čakati, ako ne pridem kmalo, puščati mi tudi nij treba, le povej dekli! Po teh besedah se odpravi po stezi na cesto, ki je peljala v vas, ter kmalo izgine za bližnjim holmcem.“

„Hudir ga vedi, kam gré tako nališpan?“ pravi hlapec dekli, ki je prišla iz mlina ter pomagala hlapcu spravljati pšenico v vrečo.

„Ovbe, kam neki! kaj še ne veš? — Ženi se, — za Rženčevo Jerico hodi.“

„Pojdi prismođa, tako star dedec se bo ženil. Ko bi mu bilo to mar, bil bi se bil že prej, saj je že pet let vdovec.“

„Kaj ti veš,“ ugovarja poredna dekla, „možek je vedno dober za ženitev, dokler še vrečo plev nese.“

„Pa bi vsaj kako drugo babnico izbral, ta ne bo za nič. Jedla bo in za svoj žep gospodinjala, delala pa nič, ker nič ne zna. Trideset let stara je devištvo na kol obesila, sedaj se bo pa še možila! To bo lepa žena, z oficirji se je pečala, ko so bili vojaki pri nas, in drugimi enakimi škricarji.“

„Pa je gosposka in nemški zná, to je tudi nekaj,“ pristavi dekla.

„Kaj nemški zná! Pa ne zna kruha omesiti in kosila skuhati, tu ne pomaga nobena nemščina, niti gosposki obroč. — Naj jo le vzame, takove ne bo nikoli več dobil, kot je bila ranjca.“

„Menim, da ne.“

Tako sta se še delj časa pomenkovala hlapec in dekla o gospodarjevi ženitvi, dokler se ni nagnil dan in je dekla morala doma večerjo kuhat, hlapec pa v mlinu žito zasipat.

III.

Prelaznik je stopal urno proti vasi, kjer je bila fara. — Dekla je prav govorila, kajti Prelaznik je res mislil na ženitev, zato se je danes odpravil v farovž, da bi se najprej s fajmošтром pogodil, potlej pa z Bogom.

Ko se mu je prikazal zvonik farne cerkve izza griča, jel je prevdarjati, kako bi v farovžu govoril, da bi bilo prav, da bi kaj ne skazil, da bi se vsa ženitev veršila v lepem redu. Vedel je, da so fajmošter natančen mož, vedel tudi, da on nij več v tistih letih, ko se ljudje ženijo. Pa serca nij izgubil. Mislil si je: najbogatejši mož sem v fari, posebnih pregreh tudi nijmam nad seboj, kdo mi bo branil ženitev? —

Fajmošter so sedeli ravno na vertu v lopi in nekaj čitali, ko pride Prelaznik v farovž.

„So gospod doma?“ vpraša kuharico, ki je ravno kokošem in racam nasipala žito.

„So so, na vertu sedé v lopi,“ odverne ta, „kaj pa bi radi, Prelaznik?“

„E nič posebnega; nekaj bi jih poprašal,“ pravi ta kratko, kajti kuharici nij hotel prej razodeti svojih zadev, nego fajmoštru.

„Le na vert pojдите, sami so.“

Prelaznik jo ubere na vert, pa serce mu je tako močno utripalo, da mu je telovnik prizdigovalo. „Kaj bo, kako bo?“ mislil si je. „Bog daj srečo in fajmoštru pravo pamet, potlej že pojde.“

„Kaj bote pa vi povedali, oče Prelazuik?“ rekó fajmošter ter položé knjigo na stran.

Prelazniku je zlezlo serce v hlače in sam nij vedel, kako bi začel. Ne smemo reči, da je bil ravno boječ mož, navpak ljudje so celo govorili, da je bil v mladosti jako serborit in se je rad pretepal, in nij ga bilo, ki bi mu bil kmalo kos, ali pred fajmoštrom govoriti je vse drugače, nego v kerčmi sè svojimi sosedi. Posebno pa o takovih zadevah.

„Nekaj posebnega bi jih poprosil,“ pravi naposled in si obriše pot s čela.

„Le kar povejte, kaj imate na sercu!“

Prelaznik se odkašlja in oddahne, potem pa prične: „Sam sem, gospodarstvo me nekoliko pobira, ne morem vsemu kaj, na posle se pa tudi nij zanašati; sklenil sem torej — ženiti se.“

„Ženiti se, sedaj na stara leta? Kaj vam ne pride v glavo, oče! Ker ste že toliko let sem sami gospodarili in sicer dobro gospodarili, boste odslej tudi. In kdo vé, če vam bo nova žena kaj pripomogla k gospodarstvu, ali pa bo narobe. Imejte pamet, pa pomislite.“

„I no, žena je vendar le dar božji pri hiši, mnogo prijetnejši je pri hiši, če je človek imá, sem in tam kaj poskerbi.“

„Ali pomislite, da ste že stari, da je že petdeset let za vami.“

„I kar se starosti tiče, bi že ne bilo tolikanj. Terden sem še, vrečo žita nesem po stopnjicah gori v kaščo, da je kaj.“

„In kakovi izgled bo to za Toneta v Ljubljani? Kaj bo on rekel? Oče je začel na stara leta noret, poreče, jaz bom raji v mladosti. In prav imá.“

„E sin se ne bo obotavljal, saj mu ne bo to nič na škodo. On dobi svoje, kar mu je odločeno,“ opravičuje se Prelaznik, ki nikakor nij hotel odjenjati od svojega sklepa.

„Ktero pa vendar menite vzeti?“ prašajo na to fajmošter.

Sedaj je še-le prišel Prelaznik v zadrego. Vedel je, da njegova izvoljena nij nič priljubljena pri fajmoštru; kaj bodo neki rekli? Pa slednjič se ojači, misli si: kaj je fajmoštru mar moja ženitev; če ne bode prav, saj bo moja škoda, ne njegova. Poročiti me mora, in če ne, pojdem drugam.

„Rženčevo Jerico bom vzel, nobene druge,“ pové možko fajmoštru v obraz.

„Rženčevo?!“ zagermé fajmošter ter poskočijo kviško. „Tega pa že ne, jaz ne bom dajal odgovora, takovega zakona ne terpim v svoji fari po nobenej ceni. Jaz vaju ne okličem in tudi ne poročim; storite, kar hočete.“

Prelaznik je imel že par serditih besed na jeziku, da bi jih bil povedal fajmoštru v oči, pa mislil si je: če ga bolj dražiš, hujši bo, najbolje je odtegniti. In brez poslova zapusti farovški vert ter odide naravnost proti hiši, kjer je stanovala njegova draga.

(Konec prihodnjic.)

Kraljevič in kraljevična.

(Ljudska pravljica. Čul na Dovjem Gr. J.)

(Konec.)

Ko starša copernica na mesto pride, kjer jih je prej videla, ne vidi družega kakor cerkev; stopi pred cerkvena vrata, pa ne vidi družega človeka v njej, kakor samega mašnika pred oltarjem. Ker vidi, da nič ne more opraviti, se naglo proti domu nazaj poda. Komaj toliko potuje, da cerkev izpred oči zgubi, spremenita se cerkev in mašnik v poprejšnji postavi ter urno dalje koračita. Ko starša copernica sama domú pride, jo starka ravno tako kakor njeno mlajšo sestro vpraša, kako je kaj opravila. Ker pa zopet le slabo novico zvé, se roti in preklinja, da se daleč okrog razlega. Slednjič vzame hlebec kruha in se sama napoti. Po enem dnevu hoda jih zagleda od daleč. Kraljevič se tako vstraši, da na tla pade. „Kaj nama pomaga,“ reče, „da sva se iz tolikih nevarnosti rešila, zdaj naju bo konec.“ „O ti bedak,“ ga kraljevična bolj ostro pokrega, „zakaj se vedno brez potrebe plašiš ali imaš tako malo zaupanja v me? Še iz vsake zadrege sem te rešila, tudi zdaj nič ne skerbi.“ Kraljevič spet vstane in poljubivši ji roko, jo odpuščanja prosi, da je tako nezaupljiv.

„Zdaj ni časa se poljubovati,“ reče kraljevična, „starka je nama za petami, glejva, da še to opehariva, ti boš ribnjak, jaz pa raca.“ Oj čudna sprememba! kjer je bila malo popred zelena trata, polna lepih cvetlic, zdaj ni družega kakor voda in na sredi vode se bela raca sem ter tje guglja od časa do časa glavo pod vodo pomikaje. Starka pride do ribnjaka ter kliče: „Raca ná, raca ná!“ Ali raca se ne da motiti v svojem opravilu. Že vem, kaj bom naredila, misli starka sama pri sebi, vzame pipec iz žepa, odreže nekoliko od hlebca in meče košček kruha raci, da bi jo na kraj spravila in potlej zgrabila misleča, če imam raco, bo ribnjak sam rad za menoj šel. Raca sicer pobera košček, ki jih na sredo ribnjaka dobiva, ali da bi blizu kraja prišla, je premodra. „Kaj ti vendar vraga,“ zareži baba, „tudi jaz nič ne morem opraviti, da bi vaju zlodil . . .“ Poskuša v drugič, tretjič itd. zastonj, ves kruh zméče, ali raca še zmiraj ostane, kjer je bila. Zdaj popusti starka vse vkup in serdita se verne domu. Med tem pa naša popotnika spet v pravo podobo spremenivši se dalje odrineta. Hribi se že bolj ponižujejo in odperajo, dolina, po kateri sta hodila, se spreminja v lepo dobrovo. Oglasi se kraljevična: „Zdaj se moreva ločiti, blizo si že doma, jaz pa grem po stranski poti, tudi k staršem in sorodnikom. Ali ko domu prideš, dobro glej, da te starši, bratje in sestre ne poljubijo, ker v tem trenutku boš name pozabil; kmalu se spet vidiva;“ sname svoj perstan in ga dá kraljeviču v spomin; ravno tako tudi on svojega kraljevični dá. Še enkrat se objameta, potem gresta vsak po svoji poti, kraljevič po veliki cesti, kraljevična po stranski proti hribom. — Pustimo zdaj kraljeviča s sladkimi čutili svojo pot iti in spremimo kraljevično, da vidimo, kakšne burke nam bo še uganjala. Pot jo pelje prek vode in ko se solnce ravno zahodu bliža, pride do nekega mlina, pred katerim se nahaja vodnjak čiste vode, za njim pa nizka ali vendar dopadljiva in čedna hišica. Hitro si vbere šalo ter stopi na verh korita. Zdaj pride mlinarjeva mala dekla po vodo za večerjo. Ko v vodnjak pogleda in lepo žensko podobo zagleda, misli, da je to njen obraz ter reče: „Moram tako borno služiti, ki bi me zavoljo moje lepote rad

najbogatejši kraljevič vzela,“ verže škof, da se na kosce razleti in nič več ne gre nazaj. Starša dekla pa čaka dolgo na vodo ter misli, kaj bi utegnulo uzrok biti, da je tako dolgo nazaj ni, tedaj gre sama gledat, pa nikjer je ni videti, pride k vodnjaku, pa tudi tukaj ni duha ne sluha. Slednjič pogleda v vodnjak, pa kako ostermi, ko tako lepo podobo v njem zagleda in tudi ona tako naredi, kakor mlajša dekla ter si misli, da tako lepo dekle borno služi, ne velja. Zdaj pride mlinarica v kuhinjo gledat, kako se dekle obnašajo, ali kuhinja je prazna; kliče nekoliko časa, pa nobena se ne oglasi. Ker vidi, da ni nič vode v kuhinji, gre sama s škafofom po njo. Ko do vodnjaka pride in v njem lepo podobo vidi, ne verjame, da bi ona tako lepa in mlada bila; pogleda tedaj na kviško ter zagleda kraljevično. Zdaj mi je vse jasno, reče mlinarica, ti si vzrok, da ste mi obe dekle ušle, zato pa pojdi ti doli, da mi jih tačas nadomestiš, dokler se ne prepričate o svoji lepoti in nazaj pridete ali pa da druge dekle dobim. Prav rada, odgovori kraljevična, če bote le z mojo službo zadovoljni. Zdaj greste v hišo in kraljevična mora vsa dela dekelna opravljati. Ko je večerja kuhana, prideta mlinarjeva hlapca iz mlina večerjat. Mlinar nekoliko pozneje pride, ker je danes ravno moko v grad peljal. Meho mlina gredé ter duri odperete videč, praša mlajšega hlapca, zakaj ni duri zaperl. Kako je to, saj dobro vem, da sem jih zaperl, al je morebiti kak tat krast prišel. Hitro vstane gledat. Ko v mlin pride, pa nikogar ne najde, duri zapre in gre, ali komaj dve stopinji naredi, obervivši se vidi, da so duri zopet odperete. Tako se mu pripeti tudi v drugič, tretjič itd. tako dolgo, da se naveliča. Gre v hišo in pové, da duri ne more zapreti, da so začarane. Ti le ne znaš zapreti, posmehlja se mu veliki hlapec, daj meni ključe, bom jih pa jaz hitro zaperl. Ali tudi on nič ne opravi. Zdaj gre mlinar sam zaperat, če ravno od popotovanja še truden. Zapre, ali samo se spet odpre; kolne in roti se, ali nič ne pomaga, noter do jutra jih zapera, nazadnje pa vendar še odperete ostanejo. Ko v hišo pride, vidi velikega hlapca po hiši razbijati, da se vse trese.

„Kaj pa vendar delaš, tako zgodaj?“ ga vpraša mlinar.

„Kaj tako zgodaj, recite raji: tako pozno, ker celo noč škornje izzuvam, pa kedar se iz ene izzujem, si drugo obujem.“

„Cela hiša je začarana,“ zavpije gospodar, „tudi jaz sem celo noč duri zaperal, pa nisem jih mogel zapreti.“ Zdaj še mlinarica zraven pride in pové, kaj se je včeraj z deklami zgodilo. Hitro pokličejo novo dekle ter jo prosijo, da naj se hitro od hiše odpravi, ker bi jim le še več nadlog napravila. Posmehajavši se jim kraljevična napoti se od tod naravnost proti očetovemu domu. Doma jo komaj spoznajo in veselja se je ne morejo nagledati. Najpoprej jim mora povedati, kako je vendar nazaj prišla in kako se ji je v tem dolgem času godilo. Ona vse po versti pové, nazadnje tudi našega kraljeviča omeni. Radi ji dovolijo v prošnjo njeno in veselo se pripravljajo na ženitnino. Med tem je pa kraljevič tudi k svojim staršem prišel ali v prenašem veselju pozabivši zapovedi kraljevične, se dá poljubiti staršem, bratom, sestram in prijateljem. Dobro ga gostujejo, nikoli jim ne pové dosti o čudnih dogodbah. Kmalu mu tudi poiščejo bogato nevesto in v štirinajstih dneh ima ženitnina biti.

Že je vse pripravljeno. Povabljenih gostov se je od vseh krajev že mnogo nabralo. Zdaj prideta ženin in nevesta drago oblečena in vsedeta se v sredo med nje k mizi. Ali kraljevič komaj dve žlici zajevši obledi in žlica mu iz roke pade. Ko mu nekoliko odjenja, vzame iz žlice

nekaj bliščečega v roke, ter naravnost v kuhinjo leti in zavpije: „Pokaži se, moja kraljevična, zdaj se spomnim, kaj sem naredil, perstan me je na vse spomnil, vem, da te nisem vreden, ali vendar pokaži se, da te odpuščenja prosim.“ Kraljevična se prikaže v krasni svatovski obleki, vsa zlatu bliščeča. Skoraj se jej ne upa bližati, ali milo ga prime za roko in oba gresta k gostom. Ko prideta v izbo, vpraša kraljevič goste: „Ali se ne spodobi, da jaz to kraljevično, ki me je iz tistega nesrečnega kraja rešila, vzamem za svojo ženo, kateri sem že popred obljubo dal, namesto te neveste, katero komaj poznam. Vsi mu poterdijo, kar je govoril, in z gromečimi živoklici obhajajo ženitnino s pravo nevesto.

Od Celovca do Tersta.

(Potopisne čertice, spisal G. F.)

(Dalje.)

Iz Beljaka 14. avgusta.

Potopisec ima včasi prav za prav čudne lastnosti. Vedno roma naravnost po cesti ali pa se vozi po železnici, in le redko kedaj se ozre tudi na stranska pota. Kedar pride v novo, neznano dolino, si ogleda po večem njen občini značaj, razen tega pa vidi in opisuje mnogokrat samo drobnjav: gotovo ne bode zabil omeniti miške, ki je pred njim črez pot letela, ali pregledal bode jelena, ki se je ne daleč od ceste za plotom pasel. Taka se tudi meni godi. Jako rad bi ti opisal Beljak, ki slovi sè svojim bogastvom in odkril bi ti rad vse, kar je tukaj zanimivega. Ali samo po zunanjem soditi bi bilo napak, in ko bi tudi proderl do notranjih sob, kjer se penezi hranijo, bi morebiti ničesar ne videl, kakor železne omare Wertheimove, samo iz ključavnic bi znabití puhtel-duh plesnivih tolarjev in dvajsetic. In tako moraš zadovoljen biti s tem, kar sem videl in kakor sem videl. Prišedši od baškega jezera sem še-le pozno po noči korakal skoz tukajšnja vrata; toraj sem moral paziti, da poti nisem zgrešil. Zvezde na nebu so sicer krasno lesketale, prav žalostno pa so berlele svetilnice po mestu. Ko sem že v elefantovem hotelu prav mirno v mehkejši postelji počival, sanjalo se mi je, da sem sedel v srenjskem svetovalstvu beljaškem, in da sem bradate doktorje in pervake blizo tako-le nagovoril: „Slavni mestni očetje! Korakaje po starodavnem mestu Vašem sem doživel neznan dogodbe. Po očetovsko skerbite za meščane in da se tujci, obiskajoči Vas, prav zanimajo in modrost Vašo občudujejo, ste brez dvombe svoje mesto tako magično razsvetili, da je po noči vse drugačno videti kakor o belem dnevu. Ne da se tajiti, da ste mestu s tem mnogo, jako mnogo koristili, da ste si lavorov venec krog čela ovili. Dovolite, da Vam kratko opišem, kar sem zapazil pri tako čarobnih prizorih. Bližaje se starodavnim vratom Vašega mesta, sem moral čuda zavzet obstati: zdelo se mi je, da je tukaj vhod v jamo postonjsko. Malo pozneje zagledam novo čudo. Sredi mesta stojé lepe goričice! Kaj tacega imajo komaj Dunajčani! Seveda o solnčnem svitu sem prevedel, da je samo komisija za očiščevanje mesta lužo tako visoko nagromadila. Kipovi Vaši iz rezanega kamna so se mi zdeli kakor slannati možje s pobeljenim piskrom na glavi, ki daleč okrog strašijo vrane in vrabce. Tacega sem videl še več in vse se mi je dopadlo; samo nekaj mi ni bilo po všeči, da razsvetljuje mesto s kamenenim oljem v velikanskih lešerbah, da potratite toliko denarja brez potrebe. Stavil bom Vam

predlog, katerega bi gotovo z navdušenjem sprejeli, ko bi znal tako sijajno govoriti, kakor oni slavni doktor, ki je pred tri- ali štiristo leti tudi med Vami živel, in ki bi še slavniši bil, če bi ne imel ime tako dolgo in široko, da si ga težko kedó zapomni, namreč doktor Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus Paracelsus ab Hohenheimb: Moj predlog je pa ta-le: Slavni mestni očetje! Ne žgite več kamenenega olja v lešerbah, nego zberite o kresu paglavce, kar jih imate po celem mestu, podarite vsakemu po dva kebra in naročite jim, da naberejo po stotino kresnic; le-te zaprite posamezne v steklene škatlice in navesite jih na hiše. Tako bodo svetile celo leto morebiti svetleje, kakor vaše lampade in brez stroškov. Le-to vam predlagam, slavni gospodje, in nadejam se, da mi bode Vaša modrost popolnoma priterdila.“ Tako sem govoril in gospodi so se kislo držali.

Drugo jutro sem ogledal mesto od vseh strani. Videl sem tudi krasno mestno cerkev, ki je morebiti najlepša na Koroškem. Sozidana je v novogotiskem slogu in je prav okusno in umetno okinčana. V cerkvi je videti mnogo nagrobnih spomenikov velike množice starih koroških rodov; skoraj vse stene in celó tla so napolnjena z gerbi in starimi napisi. Stolp se jako dobro podaja in spominja vsaj semtertje malo na Št. Štefanov na Dunaji. Sicer mesto, kakor je sedaj, nema mnogo zanimivega na sebi. — Imenitno pa je zaradi svoje starosti, katero kažejo tudi ozke, zakrivljene ulice in visoke hiše. Za časov rimljanskih je menda že na tem mestu stalo rimsko selišče Santicum. Od te dobe sèm je Beljak jako različne dogodbe doživel. V srednjem veku, v petnajstem in šestnajstem stoletji je mesto jako obogatelo po terževanju z Benečani. Stalo je tedaj pod vladno bamberških škofov; zaradi tega je pa tudi skoz in skoz nemško in za slovenščino tukaj ni prostora; malo boljše se godi italjanščini. Zanimiva je ta-le zgodovinska čertica. Leta 1547. je cesar Karol V. bežal pred Moricem Saškim in najdel je v Beljaku brambo proti sovražnikom. Zato je hotel cesar Beljačane obdarovati in ukazal jim je, naj si izbero, kar želijo. Ali meščani niso prosili, da bi jih davkov oprostil ali kaj enacega, nego prosili so, naj jim dovoli, imeti v meščanskem gerbu nogo cesarskega orla! Ko Benetke niso bile več prva tergovinska država, zgubil je tudi Beljak ves pomen in še-le dan denes se začne zopet povzdigovati, ko je postal središče več železniških čert. To in krasna okolica, katera je že mnogo tujcev privabila, je mesto zopet oživelo, in že sedaj šteje Beljak veliko število premožnih meščanov.

(Dalje prihodnjič.)

Revščina v Londonu.

Nij ga bogatejšega mesta na svetu, kot je London; nobeno pa tudi ne hrani v sebi toliko zemeljskega siromaštva, kot ravno to. Kakor je bogastvo neizmerno, tako je tudi siromaštvo. Angleški ljudski pregovor pravi, da so ulice v Londonu z zlatom posute; ali poleg najsičajnejših ulic, kjer se versti palača za palačo, potezajo se tikoma najgnjusnejše stranske ulice, v katerih se nahajajo stanovališča revežev. Tu vlada poleg bogastva in razkošnega življenja največe pomanjkanje in največa spričenost. Celó po dnevi nij varno človeku samemu iti v te ulice; kajti ondi se ne nahaja samo beraštvo, ampak tudi razne pregrehe in zločinstvo. Saj se pripeté celo po najbolj obljudjenih ulicah in pri belem dnevu roparski

napadi. To zanemarjeno ljudstvo privré vsaki dan iz svojih umazanih beznic ter se razpostavi po velikih ulicah; videti je kot bi prilezla različna gnjusna golazen iz svojih podzemeljskih skrivališč prišed se gret na solnce. London šteje danes blizo tri milijone stanovalcev, pa tretjina izmed njih se sme prištevati med največe reveže.

Kdor hoče stanovatišča siromakov v Londonu v njihni pravi podobi ogledati, ta jih mora po noči obiskati, kajti še-le po noči je tukaj pravo življenje . . . še le po noči prileze vse iz zakotja, kar se po dnevi ne upa na dan: največa revščina, ki še nima potrebnih cunj, da bi se oblekla, pregreha v pravi svoji podobi, gola, gnjusna, zločinstvo, ki se sicer skriva pred pravico. Gerdo pijančevanje, v katerem si vsakdo prizadeva svojo revščino vtopiti, prične se po nebrojnih beznicah in plesiščih. Takovo nočno potovanje po Londonskih ulicah popisal je Monakovski profesor Huber, iz kojega spisov hočemo nekoliko posneti. Huber namreč pripoveduje, da se nij mogel premagati, da ne bi pred svojim odhodom iz Londona obiskal teh nesrečnih ljukenj in v družbi nekega skrivnega policaja nastopil je neko noč svoje zanimivo potovanje.

Policaj pelje svojega varovanca naprej v Whitechapel-Road, kjer sta kmalo našla neštevilno množico umazanih in razcapanih ljudi sem in tja se gnjetati. Bili so večidel majhine suhe postave, bledih obrazov in le za silo s capami pokrite, večidel Irca. Sumljivi postopači in prederzne ženske obklopili so naša dva popotnika in umazane podobe so ferfrale kakor netopirji krog nju. Bil je nočni somenj. Iz neštevilnih kerčem, ki so bile vse napolnjene, razlegal se je divji vrišč, na vhodih bilo je zbrano povsod mnogo ljudstva, med njim stare pijane babure v najostudnejši podobi.

Kmalo prideta v ozke temne ulice z okajenimi in na pol podertimi hišami, kojih strehe se skoraj vse skupaj derže. Zaduhel, grozno smerdljiv zrak polni te prostore. Tukaj je največe teržišče starega blaga na svetu. Blago leži večidel po tleh razmetano, tako da se človek va-nj spodtika, ali pa je razpoloženo za umazanimi šipami. Tukaj je tudi cunjarska borza, veliko prostorno poslopje, kjer cunjarji svojo robo Židom prodajajo. Židom je dovoljeno tudi ob nedeljah tukaj barantati; zato je tudi ob nedeljah, ko ves London miruje, tukaj najbolj živo gibanje. Tu se ne baranta in goljufa samo, tu se nabere tudi mnogo postopačev, tu verté godci svoje lajne, tu prepevajo harfenistovke svoje strahovite pesmi o roparjih. Človeka ušesa bolé, ko sliši ta strašni zmešani vrišč; vpitje prodajalcev in kupovalcev, nevbrano godbo in herščeče petje. Tukaj prodajajo tatovi svoj plen, kajti tukaj je dosti skrivačev.

Profesor in policaj stopita v neko kerčmo najslabše verste ter si ukazeta prinesiti žganja. Raznoverstno razcapano ljudstvo, z vlasti mlado ženstvo gnjetlo se je memo nju, pa nihče se nij dosti brigal za ta dva nenavadna gosta. Profesor nij pil žganja, temveč ga ponudi neki ženski, ki je oslABLJENA na tleh čepela. Izpila ga je na en požirek. Iz kerčme gresta v neko dvorano s stekleno streho, ki je stala na ulicah in kjer prodajajo juho. V čedni dvorani bile so večidel stare babure, ki so slastno povživale svojo juho. To juho preskerbljujejo navadno javne dobrodelne naprave. Razven takovih kuhenj, kjer mora siromak plačati, nahajajo se v Londonu tudi take, kjer dobojo reveži brezplačno posodico juhe in katere mesto mnogo novcev stanejo.

Policaj pelje potem profesorja v „fennig-theater“ (gledišče za krajcar). Gledalci so bili večidel razcapani dečaki. Od začetka vsi radovedno opazujejo prišleca, po-

tem si nekaj pošepetajo, in nihče se več ne briga za nju. Ves prostor jo bil podoben hlevu. Na klopi se nij smel vsesti, kdor je imel čedno obleko. Stene so bile umazane, tla nepopisljiva. Oder je bil samo z nekaterimi lampami razsvetlen. Dvanajst let stara deklica in dečko enacih let bila sta igralca. Gledalci so se menda dobro zabavljali, kajti grozno so ploskali in kričali. Med tem pa so se kar glasno razgovarjali. Obrazi teh gledalcev imeli so nekako čudno živalsko podobo. —

Iz gledišča sta šla v južne, proti Themzi se poteza-joče ulice, kjer stanuje najbolj pokvarjeno ljudstvo. Na vsakej strani Whitechapel-Roada je kacih dvesto malih ulic, kjer se vse tare nesnage, revščine in spridenosti. Tukaj so večidel sama tatvinska zakotja, hiše skoraj same podertije in pred vsakim pragom cel kup smeti; kajti tukaj mečejo vso nesnago na ulice, kjer se je kmalo nabere céle kupe. Pri vsakej stopinji srečaš razcapane ženske in napol gole otroke. Ti otroci se klatijo noč in dan okrog, bodi si lepo ali gredo vreme ter spé večidel na ulicah. Mnogo jih je, ki ne vedo za svoje stariše, ki sedé morda ravno v kakej ječi, med tem ko stari oče in mati doma čepita v kakem kotu in počasi umirata.

Skozi dolgo temno hodišče, prek okuženega dvorišča, pelje policaj svojega tovariša v neko prenočišče. Takovo prenočišče ima tri predele: veliko sobo, kjer se gostje, predno gredo spat, zabavljajo z branjem, kadenjem ali pa pečajo s kakim delom, potem kuhinjo, kjer si gostje navadno sami svojo borno, kupljeno, priberačeno ali pa ukradeno večerjo pripravljajo in konečno spalnico. Prenoišče, kamor sta naša dva popotnika prišla, je bilo lastnina neke stare žene, ki je bila jako ostudne podobe; vendar pa je radovoljno pokazala obiskovalcema svoja prostorišča.

Prenočišča so sploh prava kužna gnjezdlišča v Londonu. Tukaj se ne kupiči samo telesna, temveč tudi duševna nesnaga celega mesta.

Uši in nalezljive bolezni so tukaj kaj navadnega. Zrak je popolnoma okužen, ker preveč ljudi, starih in mladih, zdravih in bolnih, znanih in nezanih v enej in istej sobi, da celó v enej postelji skupaj spi, ter se sobe nikdar ne prezračijo. Takova prenočišča se nahajajo navadno v jako nesnažnih poslopijih, in vsako ima 50 posameznih in 25 dvojnih postelj, izmed katerih so odločene nekatere za može in dečke, druge za žene in deklice, tretje pa za obojni spol skupaj, ako pridejo pravi ali le na videz zakonski prenočišča iskat. Večkrat pa se primeri, da po šest deklic in dečkov v enej postelji skupaj spi, ki se prej nijso nikdar videli, in kjer se potem godé najostudnejše reči. Takova razuzdanost se nahaja tudi v sobah odraščeni. Ostudne pesni, kvante, vpitje pijancev, kletev in prepir dramijo nočni pokoj, dokler se vseh ne polasti spanec. V takih prostorih nij nikdar pravega pokoja, ker večkrat tudi pride policija iskat kakega hudobneža ali pa gledat, ali je vse v redu. Število takovih prenočišč je v Londonu blizo 5000. Lastniki so večidel nekdanji potepuhi in tatje, navadno več ženskih nego moških. Nekatere teh gostinj najemó si dečke in deklice ter jih pošiljajo krast, katere potem, ako naredé dober plen, obdarijo s tabakom in penazi ter jih tako spodbujajo k daljšemu započetju. Od starišev zapuščene otroke izuže te babure nalašč za kradež, beraštvo in nečistost. Desetletni dečki in deklice živé tukaj vže kot mož in žena, in nekatere teh prenočišč so tako rekoč otročje učilnice za nečistost. Tisoče teh zanemarnjenih stvari se zdravlja vsako leto v Londonskih bolnišnicah zaradi nesnažnih bolezni.

Drugo prenočišče, katero sta obiskala, bila je vlažna klet, v katero sta morala iti po lestvi z ulic doli. V tej

beznici sta zopet našla vsakóverstne ljudi obojega spola zmešane. Koj zraven je bila napol poderta hiša, na videz čisto prazna. Policaj prižge luč ter pelje svojega tovariša skozi nizek ozek hod na dvorišče, kjer je bilo nakupičeno polno nesnage, in takoj zraven je bil nizek temen hlev. Policaj posveti noter ter pokaže tovarišu velik kup smeti rekoč, da se marsikdo, ki nima prenočišča, zarije v te smeti ter z merčesi vred deli postelj, danes še nij nič gostov tukaj, berž ko ne ker je vreme prelepo.

Bilo bi preobširno vse popisati, kar sta videla naša dva nočna popotnika. Prenočišča so bila večidel povsod enako nesnažna. Obiskala sta stanovališča v kletih in prepričala sta se, da nij nobene luknje tako slabe, da ne bi imela stanovalcev. Najslabša stanovanja so po tako zvanih dvoriščih, kjer se kloaki ne odtekaajo in vsa nesnaga zidovje premoči ter se po sobah razliva. Za primer hočemo tukaj popisati takošno dvorišče v Bethnalgreen-u zraven cerkve sv. Filipa. V njem se nahaja kakih šest hiš, ki se napol dvigajo iz smerdljive luže gnoja in smeti. Hiše so črne in rumene, okna s papirjem zalepljena. V cape zaviti otroci letajo s podganami vred po mlakužah okrog. Večkrat morajo ti otroci svoje manjše brate in sestrice varovati, ker so matere zvnaj kje na delu. Hiše se odperle in koj pri tleh se nahajajo sobe; duri so snete iz tečajev ter se rabijo za postelj. Lestva, prislonsjena v kotu, derži v gornje sobe. Pa pustimo te strašanske prizore siromaštva. — Samo nek štatističen pregled hočemo še omeniti. Pri neki preiskavi našli so v nekem siromaškem zakotji na 16 dvoriščih 173 hiš s 586 sobami, v vsaki sobi po eno družino, tedaj 586 družin, ki so šteje skupaj 3745 oseb, tako da je na vsako sobo prišlo še nad 6 oseb. Strašanska gnječa! To je siromaščina v Londonu!

J. P.

Legend e.

(Zapisał L. F.)

I.

Ko sta Kristus in Peter še po svetu hodila, prideta do človeka, kteremu se je voz zvernil. Človek se je prizadeval voz zopet vzdigniti, vmes pa preklinja, da je bila groza. Peter reče: „Gospod! ali bi mu pomagala, ki tako gerdo preklinja?“ Kristus mu odgovori: „Le pomagaj, vsaj vidiš, kako se vtruja.“ Peter pristopi in pomaga vozniku vzdigniti voz.

Potem gresta naprej in zadeneta na družega voznika, kteremu se je tudi voz zvernil. Človek je stal in zdihoval k Bogu, naj bi mu pomagal, a on sam se voza ni dotaknil. Peter pravi: „Gospod! temu pa morava pomagati, ker tako zdihuje in kliče k Bogu.“ Gospod pa odreče: „Temu ne pomagaj, vsaj sam nič noče storiti.“

II.

Drugokrat gresta Kristus in Peter po svetu in bila je ravno velika suša. Srečata človeka in Peter mu reče: „Suša je velika.“ Človek odgovori: „Da, da, pa kmalo bo dež, že petelini pojo.“

Prideta k drugemu in Peter mu reče: „Velika suša je.“ Človek odgovori: „Bo že kmalo dež, že lisice lajajo.“

Prideta k tretjemu in tudi njemu reče Peter: „Huda suša je.“ Človek pa pravi: „Bog ti daj dežja, sicer bo vse požgalo.“ Na to pa vlije ploha, da je bil človek ves moker; — dež pa je šel le na njivo tega človeka, na druge pa ne. Kristus reče: „Unima dvema naj le pomagata petelin in lisica.“

III.

Kristus in Peter prenočita pri kmetu, a obljubiti morata, da pomagata drugi dan pri mlatvi. Rano jutro začneta ljudje mlatiti, a Petra in Kristusa ni k mlati. Kmet pride in Petra, ki pri kraji leži, dobro otepe. Poznej reče Kristus: „Peter pojdi na uno stran, ti si že dosti dobil.“ Peter preleže. Kmalo pride kmet in ker najde oba še v postelji, reče: „Prej sem tega namlatil, zdaj moram še tega napehati.“ Čez nekaj časa vstaneta. Kristus zasmodi skedenj na 4 ogljih in kmalo je bilo žito zmlateno in žito vse na svojem kraji. — Drugokrat hoče Peter tako narediti in tudi skedenj zasmodi. Skedenj zgori, Petra pa nasmodijo. Zopet mora Kristus pomagati. Ukaže skednju in zopet je stal na svojem mestu.

IV.

Kristus in Peter prijezdita h kovaču, ki se je zdel mojstra vseh mojstrov. Prosita ga, naj jima podkuje osliča, a kovač neče tega storiti, ker sta mu premalo časti skazala. Prosita potem, naj jima vsaj toliko dovoli, da bi smela sama z njegovim orodjem podkovati živinčeta. To jima pa dovoli, gre v hišo in skozi okno gleda, kako bota sama podkovala. — Odrežeta pa najpred osličema noge, neseta jih v kovačnico, deneta nove podkve na noge in pribijeta jih z žrebljiči, — tako podkovane noge prineseta spet iz kovačnice in jih postavita pod osliča; — kmalo so se prijele in Kristus in Peter odjahata. Čez nekaj časa pripelje spet nekdo osliča k podkovanju. Mojster si misli, no bom pa še jaz poskusil, kar sem se učil od unih dveh. Berž odreže osliču noge in nese jih v fužino, da jih vnovič podkuje. Ko jih pa spet ven prinese, se noge nočejo več prijeti. Bil je v silni zadregi, on, mojster vseh mojstrov. Precej pošlje človeka za Kristusom in Petrom in ju prosi, naj bi se vernila in mu pomagala. Kristus in Peter ubogata in prideta nazaj, in Kristus osliču spet noge zaceli, kovaču pa reče: „No! ti si hotel biti mojster vseh mojstrov; v tej reči pa nisi bil mojster.“

Skerb in smert.

Sveti Peter in Pavel se napotita po svetu, da bi videla, kje je darežljivost in gostoljubnost, kje lakomnost in neusmiljeno serce.

Vsa trudna dolgega pota in slabega vremena, zraven pa še lačna in žejna prideta na večer v neko mesto ter si poiščeta prenočišča, da bi si malo odpočila in kak grizljaj za lačni želodec dobila. Siromašna popotnika terkata od hiše do hiše pri bogatih kakor pri revnih, da bi kaj ubogaime dobila, ali bila jima je sreča nemila in vsa skerb zastonj. Prav zelo spehana stojita zdaj že pred zadnjo hišo, ki je bila po vnanji podobi videti najbolj revna in siromašna v celem mestu. Streha jej je bila vsa razderta, in komaj bi si človek mislil, da bi bila tu kaka živa duša.

Peter stopi na dvorišče in poterka na vrata. Hitro se prikaže iz hiše stara, slabo oblečena žena ter ga vpraša, kaj bi rad?

„Če Boga poznaš in moliš,“ pravi Peter, „privošči nama, žena, kak koticček v svoji hiši, da si odpočijeva od dolgega pota in da sva vsaj pod streho, ker je tako slabo, neprijetno vreme; do sedaj naju nihče ni hotel pod svojo streho.“

„Tako je, tako,“ odverne starka, „siromaka dan danes

vsak izpod strehe tira, če bi ga tudi videl v največi potrebi in sili. Stopita le noter, stopita, kar imam, to vama rada dam, — česar pa nimam, uboga sirota, tega vama pa tudi dati ne morem.“

„Midva sva popolnoma zadovoljna,“ reče Pavel, „ker vidiva tvoje pošteno pa usmiljeno serce, in kaj nama je tudi več treba?“ — Odložita tedaj svoji torbici v kot hiše. Zdaj reče Peter ženi: „No, povej nama, dobra žena, kako ti je ime, da te veva po imenu poklicati.“

„Skerb me imenujejo,“ odgovori starka in pristavi resno: „Kako bi vama rada kaj postregla! Da bi suhega kruha ne grizla, dala bi vama kaj rada kako hruško za prigrizek; ali moja hruška, da-si tudi je zeló rodovitna in polna, nima na sebi ni ene zrele hruške, ker to, kar dozori, hitro ljudje pokradejo.“

Nebeška popotnika pojesta nekaj suhega kruha ter se napijeta merzle vode pa se vležeta spat. Zjutraj na vse zgodaj vstaneta ter se pripravita na daljno pot. Predno pa odideta, praša Peter starko, s čim da bi obdarovala njeno dobroto in gostoljubnost. Naj jima razodene katero svojih najserčnisih želj, pa da jej bosta izpolnila jo. —

Kakor vsakdo, ki malo ima, pa veliko želi, tako je bila tudi ta dobra mamica zdaj vsa zmešana, da ni vedela, kaj bi rekla. Naposled vendar prosi: „Želim, da moja hruška vsakega, kdor na-njo spleza in sadje krade, zgrabi, in tako dolgo derži, da jaz pridem, in mu dopustim, da ž nje zleze.“

Popotnika prikimata nehoté z glavo na to čudno željo in odideta svojo pot. Prihodnji dan zjutraj gre starka ven, da pogleda svoje polje in setev. Neki tat, to opazivši, spravi se hitro na hruško, da odterga, kar je bilo zrelega. Ali oh žalosti in nesreče! — Veje ga zgrabijo in derže, da ne more nikamor, ne gori ne doli. Na strašno vpitje prileté sosedje, da bi mu s hruške pomagali; splezajo tedaj na njo, pa o čuda, tudi oni ne morejo s hruške. Zdaj si ne upa nobeden več na drevó, ampak vsi se čudijo in pokrižujejo ter stermé čakajo, kaj da bode.

Zdaj pride starka s polja domú; lahko si mislimo, kako je bila vesela, ko vidi, kako se jej je želja izpolnila, da je tat ugrabljen na vejah obvisel.

Na njeno besedo izpusté veje tata, in ko ga dobro okrega in posvari, izpusti ga tudi ona. Znaprej ni bilo nikogar več na hruško. — Ne dolgo potem pride k njej tudi stara žena — smert. Starka jo počaka in sprejme mirno brez strahú. Nad tem pa se čudi smert ter reče starki: „Ti si me tako mirno sprejela, in vendar se me drugi ljudje tako bojé?“ —

„Zakaj bi se te bala,“ odgovori stara Skerb, „zadosti imam nehvaležnega sveta, pač si mi že dobro došla!“

„Prav, starka!“ pravi na to smert, „hajdi tedaj z menoj!“ —

„Rada pojdem s teboj,“ pravi spet Skerb, „toda izpolni mi poprej le še eno željo. Rada bi namreč okusila še enkrat svoje hruške, ki so mi bile edino blago.“ — „Ako ne želiš nič več, stara, pojdi drage volje po-nje.“ — „Oh kako sem stara in slaba, kako bom neki zlezla na drevo, sosedje pa so čudni ljudjé. Ali ne bi hotela ti tako dobra biti, da zlezeš na drevo, pa mi prineseš eno hruško.“ —

Smert se da pogovoriti in spleza hitro na drevo, ali zdaj ne more več doli. Starka je bila kaj zeló vesela, da je smert tako prekanila ter jo pusti nekoliko dni na hruški. Te dni ni nihče na svetu umrl. Naposled izpusti starka smert, ker jej je obljubila, da ne bo nikoli po njo prišla.

In tako vam smert potuje križem sveta; tudi še dan danes ruši in kolje staro in mlado, Skerbi ubiti ali umoriti in odnesti s sveta pa ne more.

„Lipa.“

Smešnice.

* Bogme! ako bi jaz bedastega sina imel, bogoslovstva bi ga dal učiti,“ izusti se v veči družbi neki liberaluh. Pohlevno mu neki pričujoči mašnik odgovori: „Vaš oče so pa družega mnenja bili!“ —

* Neki dijak je bil zavoljo pijanosti z zaporom kaznovan. V zaporu si krati čas s tem, da na zidu zapisana imena svojih vrednih prednikov čita. Med njimi najde tudi ime svojega očeta. Misleč, kjer je oče, tam mora tudi sin biti, dostavi: et filius.

* Nek burkež leta o zimskem času po ulicah in neprestano kliče: „Ogenj! Ogenj!“ — Ljudje to slišavši priderejo iz vseh hiš in ga vprašajo, kje da je ogenj? — Ali burkež jim odgovori: „Jaz sam dozdam ne vem, kje da je ogenj; jaz ga tudi iščem, da bi se pri njem segreti mogel.“

Zastavica.

Naprej če bereš me
V človeku znajdem se,
Nazaj če bereš pa
Tud človek se spozna;

Al vsak se ga boji
In vse pred njim beži,
Ker taka mu lastnost,
Da stare vsako kost.

„Venec.“

Rešitev zastavice

v 8. listu: čep — peč.

Razne novice.

† Zopet je nemila smert slovenskemu narodu kervavečo rano vsekala ter nam odvzela dva verla v Ljubljani bivajoča delavca: **Antona bar. Cojza** in **Gašparja Mašeka**. Pervi je umrl 9. t. m., bil je blag. domorodec in vse častipolen potomec nam predobro znanega podpiratelja slov. slovstva br. Žiga Cojza. Pokojnik je do zadnjega dihljaja po Žigovem izgledu podpiral narodna prizadevanja in to ne samo z bistrim svojim duhom, posebno do leta 1861. kot deželni poslanec, temuč tudi po svoji verloznani blagodarnosti, katerej se imajo še letos nekateri tukajšnji dijaki zahvaliti, da se jim je nekaj iztisov našega lista naročilo. Kakor se čuje, je nam prerano odvzeti v svoji oporoki volil narodnim družtvom večja darila. Slava njegovemu spominu. — V torek 18. t. m. je umrl drugi mož, ki je posebno deloval na glasbenem polji in nam mnogo slovenskih skladb zapustil, med katerimi omenimo velikansko, obdarjeno pesem: „Kdo je mar?“ Umerli se je rodil 6. decembra 1774. v Pragi in je nad 50 let na Slovenskem bival. Bodi mu zemljica lahka.

Vulfen, jezuitski rednik in občeznani rastlinoslovec, je leta 17— v Celovcu umrl in počiva z glavo vred na št. Rupertske pokopališči. Da še pokojniki nimajo miru pred prebrisanimi špekulanti dunajske svetovne razstave, nam je najnovejši čin ovih gospodov dokaz dovolj. Razstavili so nam-

reč na Dunaji anatomsno preparirano mertvaško glavo, katerej kaže pridjani napis, da je Vulfnova, akoravno je ovega učenjaka glava pri nas pokopana. Prečudna je ta brezobzirnost, ki meni celi svet za nos voditi.

Dunajsko burzo, to je tisti zavod, kjer bogatini in kupci, posebno pa židje in pozideni kristjani z denarjem, obligacijami in akcijami kupčujejo in kjer je že marsikateri slepar tako rekoč „čez noč“ obogatel, zadela je pred malo dnevi strašna kazen. Različni vrednostni papirji so v vrednosti nakrat močno padli ali pa celó ob vso veljavo prišli. Več ljudi, ki so prej premoženja na tisoče in milijone šteli, obožali so v malo urah in berači postali. Več kot 200 špekulantov in nekaj denarnih podjetij ali bank je prišlo na kant. Seveda ta strahovita burja ni zadela samo špekulante, ampak na tisoče tudi take ljudi, ki so svoje težko prisluzene denarje sleparskim špekulantom na visoke obresti dajali. Zato se je pa že več takih nesrečnežev samih sebe umorilo, znorelo ali pobegnilo. — To je sad nove dobe, ki so je nemški in židovski listi toliko hvalili.

Duhovniki. Po najnovejši preiskavi je duhovenstvo z ozirom na prebivalstvo po posameznih državah različno razdeljeno. Statistika nas v tej stvari uči, da spada en duhovnik na Rimskem na 82 preb., na Siciliji na 186 pr., na Gerškem na 248 pr., na Tirolskem na 320, na Španskem na 407, na Bavarskem na 590, na Ruskem na 600, na Avstrijskem na 665, na Nemškem na 865 pr. itd.

Samomor se bolj pogostoma nahaja v severno-vzhodu in bolj redkoma v jugo-zahodu. Na 1,000.000 prebivalcev pride od leta 1856—1860 na Hanovrskem 137 samomorov, na Pruskem 122, na Francoskem 111, na Češkem 80, na Bavarskem 72, na Angleškem 65, na Nemško-Avstrijskem 64, na Kranjskem 20, na Dalmatinskem 12, na Portugalskem 7 samomorov. Samomor se sploh bolj nahaja pri nemških plemenih kakor pri družih, tako pride na 1 milijon preb. med Nemci 126 samomorov, med Francozi 105, med Angleži 65, med Rusi 28, med Lahi 20 samom. Samomor je mimo tega bolj pogostoma pri protestantih, redkejšje pri katoličanih in najredkejšje med gerškimi kristjani.

Konfiskacije. St. 112. in 116. „Slov. Naroda“ in št. 21 „Kärnt. Blatt-a“ so od policije konfiscirane.

Dohodki družbe sv. Mohora za leto 1873.

Letnino so poslali:

Čč. gg. J. Dominkuš 2 gld. 15 kr.; J. Gomilšak 2 gld.; T. Keber 1 gld.; Dr. Razlag 3 gld.; J. Horvatin 1 gld.; J. Kovačič 2 gld.; Fr. Rup, župnik v Gorjah 23 gld.; Fr. Remic, kaplan v Terstu 381 gld. 50 kr.; J. Pogačnik, kaplan v Radišcah 38 gld.; E. Janžek, kaplan v Vidmu 251 gld. 80 kr.; M. Stagoj, župnik v Terbovljah 64 gld.; M. Strajnsak, dekan v Hočah 37 gld.; A. Pučko, kaplan v St. Ilnu 49 gld. 50 kr.; J. Urbas, kaplan v St. Jurji 164 gld. 40 kr.; J. Grabrijan, dekan v Vipavi 289 gld. 20 kr.; J. Lakonik, župnik na Berdi 14 gld.; J. Logar, župnik pri sv. Križu 40 gld.; iz Vovčigrada 4 gld.; J. Lukežič, kaplan v Komnu 167 gld. 10 kr.; J. Janežič, knjigovez v Cerknici 72 gld. 80 kr.; A. Mlakar, župnik v Zagorji 20 gld. 10 kr.; Fr. Kraljič, duh. v Brezovici 4 gld.; V. Vlah, župnik v Kastvi 43 gld.; J. Cocaj, župnik na Remšniku 21 gld.; Iv. Krušič, gim. profesor v Celji 366 gld. 30 kr.; A. Lukežič, vikar v Gabrijah 17 gld.; M. Braucher, dekan v Ospji 29 gld.; A. Sfiligoj, vikar v Lokavcu 19 gld.; o. Gr. Pfeifer, samost. predstojnik in prof. v Pazinu 30 gld.; A. Merčnik, kaplan v Lutomeru 112 gld. 90 kr.; M. Primožič, vikar

v Št. Polaji 14 gld.; J. Tomašič 1 gld.; Fr. Legan, kurat v Nadanjeselu 20 gld.; A. Hvalica, vikar v Drezenci 40 gld.; A. Stuhec 1 gld.; Marija Jamnik 1 gld.; Senjsko semenišče 1 gld.; J. K. Budna 2 gld.; Urša Slavec 1 gld.; M. Poljanek 1 gld.; J. Rozman, dekan v Kojncih 307 gld. 76 kr.; L. Šijanec, nadučitelj v sv. Križu 44 gld.; J. Verbnjak, kaplan v Veliki Nedelji 71 gld. 78 kr.; Ed. Polak, dekan v Leskovcu 260 gld. 96 kr.; A. Šerčer, kaplan v Černi 27 gld.; Gr. Jošt, farni oskerbnik v Kotljah 17 gld.; St. Brinšek 1 gld.; Bl. Madon, župnik v Šempasu 39 gld.; G. dell Cott 1 gld.; J. Milar, župnik v Kotmarivesi 30 gld.; J. Florjančič, dekan v Gornjem gradu 418 gld. 50 kr.; J. Aljaž, šolski ravnatelj v Teržiču 105 gld.; Bl. Trunk, mestni kapl. v Slov. Bistrici 163 gld. 80 kr.; V. Bergman, župnik pri M. D. na Jezeru 52 gld. 50 kr.; Bl. Šoklič, duh. pomočnik v Stari Loki 117 gld.; J. Kaplenek, župnik na Blokah 75 gld. 30 kr.; Iv. Štupar, kaplan v Černomlji 60 gld. 70 kr.; R. Kalan, župnik na Robu 22 gld.; Fr. Kodelja 1 gld.; J. Pribošič 1 gld.; A. Jugovic, župnik v Borovnici 62 gld.; A. Nagy, dekan v Cerkovcah 168 gld. 50 kr.; J. Antolič, župnik na Ptujski gori 27 gld. 39 kr.; J. Trampuš, dekan v Zaverču 117 gld. 15 kr.; Voh za faro Špitalič 38 gld.; Ed. Janžek, kapl. v Vidmu (II. poš.) 145 gld. 20 kr.; J. Zablatnik, župn. v Št. Ilju 30 gld.; Einspieler Marija 1 gld.; Fr. Lorenčič 2 gld.; Fr. Poglajen 1 gld.; J. Kvaternik 2 gld.; A. Vavken, učitelj v Cerkljah 7 gld.; Fr. A. Košuta, dekan v Bovcu 91 gld. 30 kr.; J. Jeram, dekan v Cirknem 213 gld. 40 kr.; J. Rutar 1 gld.; M. Dekleva 1 gld.; J. Doliak, dekan v Tominu 330 gld. 30 kr.; M. Pirc, korvikar v Gorici (III. poš.) 11 gld.; A. Jazbec, kaplan v Starem tergu 255 gld. 10 kr.; A. Alijančič, korar v Velikovcu 180 gld. 30 kr.; M. Zadovnik 1 gld.; J. Bric 1 gld.; M. Ivanc, dekan v Šmarjah 191 gld. 30 kr.; M. Erjavec 1 gld.; N. Kikelj 1 gld.; A. Juh 2 gld.; J. Dolžan, župnik v Radovici 6 gld.; J. Levičnik, pos. in učitelj v Železnikih 95 gld.; J. Sancin 3 gld.; J. Gerbac 1 gld.;

(Konec prihodnjic.)

Na znanje!

Čeravno so se že lani tiskovni stroški precej pomnožili, pustili smo Besedniku za tekoče leto vendar staro nizko, ker smo se nadejali, da bode število naročnikov malo poskočilo ali vsaj tako ostalo kakor lani. To naše upanje se ni izpolnilo. Število naših naročnikov se je precej skercilo, tako da bi morali, če list še dalej dvakrat na mesec izdajamo, konec leta precej globoko v svoj lastni žep seči. Gotovo nobeden naših častitih naročnikov ne bo zahteval, da bi verh truda še visoke materialne škode terpeli, toraj nobeden ne bode zoper naš sklep, Besednika samo enkrat na mesec na 1¹/₂ poli izdajati in si tako stroške malo znižati. Od junija naprej bo Besednik 10. vsacega meseca izhajal in se občinstvu živo priporoča, posebno kot glasilo družbe sv. Mohora.

V Celovcu 24. maja 1873.

Vredništvo in založništvo.